

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΪΛΑΒΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ *

ΠΩΣ ΔΕΙ ΛΕΧΕΣΘΑΙ ΤΟΥΣ ΕΞ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΠΡΟΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥΣ
ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞῃ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

(Ἐκ τοῦ 122 κωδ. τῆς βιβλιοθήκης Ζαγοράς).

Τῷ ἐπεράστῳ μοι φίλῳ καὶ ἀδελφῷ
ὁ Προϊλάβου Καλλίνικος χαίρειν

Ἐλαβον τὴν ἐπιστολὴν σου, φίλε μοι ἄριστε, καὶ γνήσιον τέκνον τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν ἣ ἐρωτήσεις τινὰς ἠρώτησες καὶ ζητεῖς παρ' ἐμοῦ τὰς ἀποκρίσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἂν καλὰ καὶ νὰ εὐρίσκωνται ἄλλοι εἰδήμονες, καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις ἀπολογίαις πρακτικώτεροι, καὶ δυνάμενοι νὰ δώσωσι ἀκριβεστέρας καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀφωσιώσατο τοῦτο εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀξιοῖ νὰ τὴν ἀποκριθῶμεν, δὲν ἐλείψαμεν νὰ ποιήσωμεν τὴν ἀξίωσίν της. Τὸ α'. αὐτῆς ζήτημα εἶναι πῶς πρέπει νὰ δεχόμεθα τοὺς ἐξ Ἀρμενίων καὶ Λατίνων προσερχομένους τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ· β'. ἂν ἄλλοτε περὶ τούτου ἐγένετο ἔρευνα· γ'. ἂν ἔγινε κάμμία σύνοδος ὁποῦ νὰ διορίζη περὶ τῶν λατίνων ἰδίως πῶς πρέπει νὰ τοὺς δεχόμεθα ἐπιστρέφοντας· δ'. ὁ ραντισμὸς καὶ ἡ ἐπίχυσις, καὶ ἡ τοιαύτη τῶν Λατίνων καινοτομία παλαιὰ εἶναι, ἢ τῶρα πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐκαινοτόμησαν εἰς τὸ βάπτισμα, καὶ ε'. ὁ σίελος καὶ τὸ ἄλας ἂν εἶναι πρὸ πολλοῦ κοντὰ εἰς τοὺς Λατίνους, ἢ τωρινὰ αὐτῶν ἐφευρέματα. Ταῦτα εἶναι τὰ ζητήματά της ὁποῦ μᾶς ἐρωτᾷ περὶ ὧν ἀγκαλὰ καὶ εἰς λύσιν τῆς ἀμφισβητήσεως καὶ κατάληψιν τῆς ἀποδοχῆς αὐτῶν ἦτον ἀρκετὴ νὰ τὴν βεβαιώσει ἢ ὑποτεταγμένη ἀκολουθία καὶ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας, ὡσὰν ὁποῦ δὲν σε λανθάνει. ὡς ἐξ ἀρχῆς διὰ τοῦ θείου μύρου δέχεται Ἀρμενίους καὶ Λατίνους, ἀναθεματίζοντας πρῶτον πᾶσαν αὐτῶν αἵρεσιν, καὶ δίδοντας λιβέλλους τῆς ὀρθοδόξου αὐτῶν ὁμολογίας, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ κινήσαν σε εἰς τοῦτο εἶναι ὡς ἡμῖν σημειοῖς μὲ τὸ νὰ ἤκουσας τινὰς νὰ λέγωνιν, ὅτι πρέπει ν' ἀ-

*. Εἶναι ὁ τὸν Κύριλλον Ε' διαδεχθεὶς, τὸ 1757 Καλλίνικος Γ' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ Ζαγοράς τοῦ Πηλίου. Ἡ πραγματεία ἐγράφη τὸ 1753, καθ' ὃν χρόνον ἢ περὶ ἀναβαπτισμοῦ ἔρις εὐρίσκειτο εἰς τὸ ὀξύτατον σημεῖον αὐτῆς.

ναβαπτίζονται καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Λατῖνοι, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ τὴν πληροφορήσωμεν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι αἱρετικοὶ δὲν ἀναβαπτίζονται. Γίνωσκε δὲ καθόλου, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ εἰς δύο διαιροῦνται μοίρας, εἰς τοὺς ὁμολογοῦντας τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ βαπτίζομένους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ εἰς τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας τὰ εἰρημένα ἢ ὁμολογοῦντας μὲν ταῦτα, μὴ βαπτίζομένους δὲ εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἁγίας Τριάδος. Οἱ ὁμολογοῦντες λοιπὸν τρισυπόστατον τὴν θεότητα καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος βαπτίζομενοι τῶν αἱρετικῶν δὲν ἀναβαπτίζονται, ὡς φησιν ὁ ζ'. κανὼν τῆς β'. Οἰκουμενικῆς συνόδου. Τοὺς γὰρ Ἀρειανοὺς λέγει καὶ Μακεδονιανούς, Ἀπολλιναριστὰς καὶ Ναυαλιανούς νὰ μὴν τοὺς ἀναβαπτίζωμεν καὶ τὸ αἴτιον δὲν εἶναι ἄλλο, ἢ ὅτι ἐδέχοντο τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν, ἐδογματίζον τρισυπόστατον τὴν θεότητα, καὶ μὴ ὀρθῶς περὶ τούτου ἐφρόνουν, καὶ ἐβαπτίζοντο εἰς τὸ ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. Εὐνομιανούς δὲ ὀρίζει μὲ τὸ νὰ μὴν βαπτίζονται εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλ' ἐν μιᾷ καταδύσει εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου (καθὼς τοῦτο γίνεται δῆλον ἀπὸ τὸν σοφὸν Βλάσταρην ἐν τῷ β'. στοιχείῳ περὶ βαπτίσματος) πρέπει νὰ τοὺς ἀναβαπτίζωμεν ὁμοίως εἰς τοὺς Σαβελλιανούς διὰ τὸ μὴ δογματίζειν τρισυπόστατον τὴν θεότητα, ἀλλ' ἐν πρόσωπον τριώνυμον καὶ ποτὲ μὲν αὐτὸ τὸ ἐν πρόσωπον νὰ λέγεται πατήρ, ἄλλοτε υἱός, καὶ ἄλλοτε πνεῦμα ἅγιον. Ὡσαύτως καὶ τοὺς Μοντανιστὰς καὶ Φρύγας μὲ τὸ νὰ λέγωσιν, ὅτι ὁ Μοντανὸς ὁ αἱρεσιάρχης αὐτῶν εἶναι ὁ Παράκλητος, ὅθεν καὶ ἐβαπτίζοντο εἰς ὄνομα Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Μοντανοῦ, ὡς μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ α'. αὐτοῦ κανόνι.

Αὐτὸν τοῦτον λοιπὸν τὸν ζ'. κανόνα τῆς β'. οἰκουμενικῆς Συνόδου ἠκολούθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ σύνοδοι, οἰκουμενικαὶ τε καὶ τοπικαί. Καὶ οὗτω περὶ αἱρετικῶν ὥρισεν ἡ Δ'. οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐν τῷ ιδ' αὐτῆς κανόνι, καὶ ἡ ἐν Τροῦλλῳ ἡ λεγομένη Ξη οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος, ἐν τῷ ηε' αὐτῆς κανόνι· ἐν ᾧ οὐ μόνον ἐγκλείει δόκληρον τὸν διαληφθέντα κανόνα τῆς β'. οἰκ. συνόδου, ἀλλὰ καὶ τὸν ιδ' τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ πρῶτον οἰκουμ. Συνόδου, καὶ μετ' αὐτοὺς προστίθησι καὶ αὕτη περὶ τῶν ἐξ Ἀρμενίων ἐπιστρέφόντων καὶ ὀρίζει ὡς καὶ ἡ β'. νὰ προσδέχονται διὰ τοῦ θεοῦ μύρου κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν, καὶ ὅχι νὰ ἀναβαπτίζονται. Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένας ἁγίας συνόδους συνεκροτήθη ἡ ζ'. οἰκουμ. σύνοδος κατὰ τῶν οἰκονομῶν ἡ ὁποία ἐπεβεβαίωσεν αὐτάς, καὶ ὥριστο νὰ ἀσπαζώμεθα τοὺς ὑπ' ἐκεί-

νων ὀρισθέντας κανόνας, ὡς τὸ εὐαγγέλιον, τοὺς δὲ παραβάτας αὐτῶν τῷ ἀναθέματι ἀποπέμπει, καὶ ταῖς παλαμναιοτάταις ἀραῖς αὐτοὺς καθυποβάλλει ἐν τῷ α΄. αὐτῆς κανόνι. Μετὰ δὲ τὴν ζ΄. ἐγένετο ἡ ἐπὶ Φωτίου, ἣτις ἐπεκύρωσε καὶ τὰς ζ΄. ἀγίας συνόδους, ὡς ἔθος ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις ποιεῖν. Τοσοῦτων δὲ ἀπὸ τότε χρόνων παρελθόντων, δὲν ἐνέπεσε περὶ τούτου καμμία ἀμφιβολία, ἂν οἱ Ἀρμένιοι πρέπει ν' ἀναβαπτίζονται ἐπιστρέφοντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑποιεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν, κατὰ τὸν ζ΄. τῆς β΄. καὶ ἡε' κανόνα τῆς ΣΤ', διὰ τοῦ θείου μύρου ἀνενδοιάστως προσδέχονται ἕως εἰς τοὺς καιροὺς ἡμῶν. Καὶ διὰ τὸ μὴ μείνῃ εἰς τὸν λόγον σου καμμία ἀμφιβολία, ἐκρίναμεν εὐλόγον νὰ σὲ πληροφορήσωμεν ἀπὸ τῶν κατὰ καιροὺς συμβάντων ἐρωτημάτων.

Γίνωσκε λοιπόν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ρωμανοῦ βασιλέως τοῦ Διογένης, πατριαρχέοντος Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου, ἐγένετο ἐρώτησις παρὰ τοῦ τότε Ἀλεξανδρείας Μάρκου, ὅχι πῶς πρέπει νὰ δεχώμεθα τοὺς ἐξ Ἀρμενίων ἐπιστρέφοντας (διότι τοῦτο ἦτον πασιδὴλον καὶ ἀναμφισβήτητον) ἀλλ' ἀνίσως πρέπει νὰ ποιῶμεν συντέκνους Ἀρμενίους καὶ ἂν πρέπει νὰ τοὺς μεταλαμβάνωμεν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, διὰ τὰ ὁποῖα τὸν ἀπεκρίθη ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμήγουρις ταῦτα: γέγραπται μὴ ρίπτειν τὰ ἅγια τοῖς κυσί, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας τοῖς χοίροις· ἐχόμενοι δὲ τῆς εὐαγγελικῆς ταύτης φωνῆς καὶ οἱ κανόνες τῶν θείων πατέρων διακελεύονται, μὴ ἄλλως δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων προσερχομένους, εἰ μὴ ἀρνήσαιντο πρότερον, ἢ κακῶς παρέλαβον, καὶ χρισθεῖεν τῷ ἁγίῳ μύρῳ τὰ μέτωπα καὶ πάντα τὰ αἰσθητήρια. Ὅρα περὶ τούτου ἐν τῷ τόμῳ τῆς καταλλαγῆς εἰ: φύλλα 453. Μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου ὁ Ἀγκύρας Μακάριος ἐκτεθεὶς κανόνα περὶ τοῦ πῶς χρῆ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων, τὰ ἴδια λέγει μὲ τὴν προσεχῶς ἐκτεθεῖσαν συνοδικὴν ἀποκρίσιν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Μάρκον ἐπιβεβαιώσας αὐτὸν μὲ τὸν τῆς β΄ οἰκουμ. συνόδου ζον κανόνα. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχέοντος ἐκείνου τοῦ σοφοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, ἐγένετο ἐρώτησις παρὰ τῶν Σιναιτῶν τοιαύτη, ἂν δηλ. πρέπει εἰς τοὺς Ἀρμενίους ὁποῦ πηγαίνουσιν εἰς τὸ μοναστήριον αὐτῶν χάριν προσκυνήσεως νὰ τοὺς δίδωσιν ἀπὸ τῶν γενομένων ἐν ταῖς ἐορταῖς ἀρτοκλασιῶν, καὶ ἀντίδωρον. Πρὸς οὗς ἀποκρινόμενος ὁ σοφὸς ἄμα καὶ ἱερός ἐκεῖνος πατριάρχης οὐ μόνον νὰ παρέχωσι τοῖς Ἀρμενίοις τὴν ρηθεῖσαν ἀρτοκλασίαν, ἀλλὰ καὶ ἀντίδωρον, ἀνίσως δὲ θελή-

σωσι νὰ ἀρνηθῶσι καὶ τὴν αἵρεσιν τοὺς καὶ νὰ τὴν ἀναθεματίσωσι, νὰ τοὺς ἀξιώσωσι καὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Εὐρήσεις δὲ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἐν τῷ χρονολογίῳ τῷ λεγομένῳ ἀραβικῷ εἰς φυλ. 225. Μετὰ τοὺς εἰρημένους καὶ ὁ πρὸ δλίγων χρόνων, ὡς ἄλλος φωστήρ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιλάμπας ἱερός Δοσίθεος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης ἀναιρῶντας τὴν αἵρεσιν Ἰωάννου Καρυοφύλλου, τοῦ χρηματίσαντος μεγάλου λογοθέτου ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὡς δογματίζοντας τοὺς αἱρετικοὺς ν' ἀναβαπτίζονται καὶ ν' ἀναχειροτονοῦνται, καὶ διὰ σύστασιν τῆς ἑαυτοῦ αἱρέσεως προβάλλοντος τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας μὲ παρερμηνείαν, φανερὰν αἵρεσιν τὸ τοιοῦτον δόγμα ἀποδεικνύει ὁ ἱερός οὗτος πατριάρχης τῶν λουθηροκαλβίνων. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ ἐν τῷ κατὰ Καρυοφύλλου αὐτοῦ ἐχειριδίῳ καὶ ταῦτα λέγει εἰς φυλ. 34: «οὐ πάντων τῶν αἱρετικῶν ἡ χειροτονία, καὶ ἐπομένως ἡ Ἱερωσύνη ἦτον ἄκυρος, ἀλλὰ μόνον τῶν μὴ ἐχόντων Ἱερωσύνην, ὡς εἶναι οἱ λουθηροκαλβίνοι, καὶ ἄλλοι ὁποῦ δὲν δέχονται τὰ μυστήρια, καὶ ἄλλων τινῶν, ὧν μῆτε τὸ βάπτισμα δεκτόν ἐστι. Τῶν δὲ τὴν ἀγίαν Τριάδα ὁμολογούντων καὶ τὴν ἕνσαρκον οἰκονομίαν καὶ ἐχόντων τὴν χειροτονίαν ἀλληλοδιαδόχως, κἂν καὶ διότι βλασφημοῦντες εἶς τινα εἶναι αἱρετικοί, ἢ ἱερωσύνη εἶναι δεκτὴ. Ὅθεν ἐὰν ἐπίσκοπος, ἢ ἱερεὺς Ἀρμενίης, τυχόν, προσέλθῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, δὲν ξαναχειροτονοῦνται». Ταῦτα οὖν τοῦ αὐοιδίμου τούτου πατριάρχου λέγοντος, δὲν ἀμφιβάλλω νὰ ἐβεβαιώθῃ ἡ ἀδελφικὴ αὐτῆς ἀγάπη, ὅτι ἡ Ἱερωσύνη τῶν Ἀρμενίων καὶ ἀκολουθῶς τὸ βάπτισμα εἶναι δεκτὰ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ προσερχομένων αὐτῇ οὔτε ἀναβαπτίζονται, οὔτε ἀναχειροτονοῦνται, ἀλλὰ διὰ τοῦ θεοῦ μόνον μύρου χριόμενοι κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν κατὰ τοὺς κανόνας δευτέρας τὸν ζον καὶ ἕρον τῆς Σ' ἑσπέρου τοῖς Ὁρθοδόξοις συναριθμοῦνται. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ λέγεις, ὅτι τινὲς δυσχυρίζονται νὰ ἀποδείξωσι τὸ βάπτισμα τῶν Ἀρμενίων ἀπαράδεκτον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἤκουσας τινὰς νὰ λέγωσιν αὐτό, δὲν μᾶς ἐφάνη εὐλόγον νὰ παρατρέξωμεν τὴν ποινὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὑποπίπτουσιν οἱ τοιοῦτοι. Ἦκουσας ἀνωτέρω τὰ τοῦ ἱεροῦ Δοσιθέου ὁμολογοῦντος βάπτισμα ἀληθινὸν τὸ τῶν Ἀρμενίων, ὁμοίως καὶ τὴν Ἱερωσύνην, ἄκουσον τί λέγει κατὰ τῶν μὴ οὕτω φρονούντων ἐν τῷ κατὰ Καρυοφύλλου εἰς φ. 67: ἐὰν τις εἴπῃ τὸ βάπτισμα τῶν Ὁρθοδόξων καὶ ἔτι μὲν τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος σὺν προσθέσει (ἦτοι μὲ

»σκοπὸν εἰς τὸ ἐξῆς) τοῦ ποιεῖν ὅπερ ἡ Ἐκκλησία ποιεῖ μὴ εἶναι ἀλη-
 »θινὸν βάπτισμα, ἀνάθεμα ἔστω. Ἐστοχάσθης τὴν καταδίκην ὁποῦ
 πάσχουσι, καὶ ποῦ παραπέμπονται παρὰ τοῦ αἰοδίου τούτου Πατριάρ-
 χου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάσης τῆς καθόλου Ἐκκλησίας (διότι τὸ Ἐγχειρί-
 διον τοῦ ἱεροῦ Δοσιθέου ἐπὶ Κυροῦ Καλλινίκου ἐθεωρήθη καὶ τυπω-
 θὲν πανταχοῦ διεσπάρη, καὶ δεκτὸν ἐφάνη εἰς πάσας τὰς κατὰ μέρος
 Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πατριαρχικοὺς θρόνους) οἱ λέγοντες
 τὸ τῶν Ἀρμενίων βάπτισμα νὰ μὴν εἶναι βάπτισμα; Ἄκουσον ὁποῖαν
 φωνὴν ἀφίνει καὶ κατὰ τῶν λεγόντων αὐτὸ μόλυσμα, εἰς τὸ ἴδιον ἐγ-
 χειρίδιον, εἰς τὰ 66 φύλλα: «Γῶν προσερχομένων αἰρετικῶν εἰς τὴν
 »καθόλου Ἐκκλησίαν τινὲς μὲν ὡς οὐδὲν διαφέροντες, τῶν ὅλων
 »ἀθέτων, ἀναβαπτίζονται τινὲς δὲ οὔτε ἀναβαπτίζονται, οὔτε τῷ μύρῳ
 »χρίονται, ἀλλὰ τὴν πίστιν ὁποῦ πρεσβεύει ἡ καθόλου Ἐκκλησία ὁμο-
 »λογοῦντες δέχονται. Εἴ τις οὖν εἴποι ὅτι τὸ βάπτισμα ὅλων τῶν αἰρε-
 »τικῶν εἶναι μόλυσμα ὅθεν καὶ προσερχόμενοι τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ
 »ὅλοι οἱ αἰρετικοὶ ἀναβαπτίζονται, ὡς ἐναντιούμενοι τοῖς θείοις κα-
 »νόσι, καὶ μάλιστα τῷ ζῳ τῆς Βασιλείας οὐρανοῦ συνόδου ἀνάθεμα ἔστω».
 Μανθάνομεν λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὃ φίλη κεφαλή, τὴν γνώμην ὁποῦ ἔχει
 ἡ καθόλου Ἐκκλησία διὰ τοὺς Ἀρμενίους ὅταν ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν
 Ὀρθοδοξίαν. Φεῦγε ὡς γάγγραιναν, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, τοὺς
 τὰ ἐναντία φρονοῦντας καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας φερομένους, καὶ ἀνα-
 βαπτίζοντας Ἀρμενίους, καὶ λέγοντας τὸ βάπτισμα αὐτῶν καὶ τὴν ἱε-
 ρωσύνην νὰ εἶναι μολύσματα διὰ νὰ μὴν ὑποπέσης τῇ ἐκκλησιαστικῇ
 ταύτῃ παλαμναϊοτάτῃ ἀρεῇ, καὶ ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τῶν σοφῶν ἐκείνων
 ἡμῶν Πατέρων καὶ θεολόγων, ὡς γνησίων τέκνων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἔμαθες πῶς δεχόμεθα τοὺς ἐξ Ἀρμενίων ἐπιστρέ-
 φοντας ἀπὸ τε συνοδικῶν ἀποφάσεων καὶ ἄλλων κατὰ μέρος θείων
 πατέρων, ἀκόλουθον εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν καὶ περὶ τῶν Λατίνων πῶς
 πρέπει νὰ τοὺς δεχόμεθα ἐπιστρέφοντας, ὅθεν ἀρχόμεθα μὲ τὸν ἴδιον
 τρόπον ὁποῦ τὴν ἀπεκρίθημεν περὶ τῶν Ἀρμενίων. Ἰνώσκει τοίνυν
 ἐν Χριστῷ μοι, περιπόθητε ἀδελφέ, ὅτι οἱ Λατῖνοι ἦτον μὲ ἡμᾶς ἐν
 σῶμα μέχρι τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καὶ οὐ μόνον εἰς τὰς ἑπτὰ οἰκουμενικὰς
 συνόδους ἦτον συμψηφισταὶ καὶ ἀχώριστοι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπὶ
 Φωτίου σύνοδον τὴν λεγομένην αἰν: καὶ βαν: ἦσαν ὁμόδοξοι. Μετ' οὗ
 πολὺ δὲ ἠκολούθησε τὸ σχίσμα μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς
 Ἐκκλησίας διὰ τὸ λέγειν τοὺς Λατίνους, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπο-
 ρεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Ἐν ὅσῳ δὲ ὁ καιρὸς παρήρχετο, τοσοῦτον

τὸ σχίσμα ἠϋξανε· ὅθεν ἐπὶ βασιλέως τοῦ πορφυρογεννήτου Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου ὁ πατριάρχης Σέργιος διὰ συνοδικῆς ἀποφάσεως εὐγάλε τὸ ὄνομα τοῦ πάπα ἀπὸ τῶν ἱερῶν διπτύχων, ὥστε νὰ μὴ μνημονεύηται εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τῶν τεσσάρων λοιπῶν ὀρθοδόξων πατριάρχων. Μετὰ δὲ παρέλευσιν ἱκανῶν χρόνων βασιλεύοντος Ρωμανοῦ τοῦ Διογένης, ὁ Ἀλεξανδρείας Μάρκος, ἐρώτησε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον διὰ τοὺς Λατίνους ὁποῦ ἦσαν αἰχμάλωτοι εἰς τὸ Κλίμα του, ἂν πρέπει νὰ τοὺς μεταλαμβάνη τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὡς καὶ τοὺς ὀρθοδόξους, πρὸς ὃν ἀπεκρίνατο ἡ σύνοδος ταῦτα: Ἐφ' οὗ ὑποσχεθῶσι ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τῶν καινοτομιῶν αὐτῶν, καὶ ἀποβάλλωσιν τὴν προσθήκην τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ ἱερῷ συμβόλῳ τεθεῖσαν, καὶ τὴν πνικτοφαγίαν, τότε ἄς τοὺς ἀξιῶσιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Εὐρήσεις δὲ εἰς πλάτος τὴν συνοδικὴν ταύτην ἀπόφασιν ἐν τῷ τόμῳ τῆς Καταλλαγῆς εἰς σ: 453. Ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐχημάτισε καὶ ὁ σοφὸς Βαλσαμών, ὅστις μὲ τὸν ἴδιον τρόπον λέγει νὰ δεχόμεθα τοὺς ἐκ Λατίνων ἐπιστρέφοντας. Ὅρα τὴν ἐξηγήσιν αὐτοῦ ἐν τῷ ἰδῷ: κανόνι τῆς δ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐπὶ Μανουὴλ δὲ τοῦ Παλαιολόγου ἐχημάτισε καὶ ὁ πολὺς τὴν θεολογίαν Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος, ὅστις ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ λόγῳ περὶ ἐνώσεως Κυπρίων ὀρίζει νὰ δεχόμεθα τοὺς ἐκ Λατίνων διὰ μόνης τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας, ἀφοῦ ἀποβάλλουσι τὰς ἑαυτῶν αἱρέσεις, ἀναθεματίζει δὲ τοὺς μὴ οὕτως αὐτοὺς δεχομένους. Εἰς τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἐχημάτισε καὶ ὁ Ἀγκύρας Μακάριος, ὅστις πρῶτον ἐξέδετο κανόνα περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Λατίνων, τὸν ὁποῖον συνιστᾷ μὲ τὸν ζον: κανόνα τῆς Β'. οἰκουμενικῆς συνόδου, ὀρίζει ἐπιστρεφομένους τοὺς Λατίνους νὰ τοὺς χροῖωμεν τῷ θεῷ μύρῳ. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα ἐν τῷ τόμῳ τῆς Καταλαλιᾶς εἰς φύλ: 203. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσύνοδον ὁ ἱερός Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ Ἐγκυκλίᾳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ δισχυρίζεται, ὅτι πρέπει τοὺς λατίνους ἐπιστρέφοντας νὰ τοὺς χροῖωμεν τῷ ἁγίῳ μύρῳ, ἀποδεικνύει καὶ αὐτὸς τοῦτο μὲ τὸν ρηθέντα ζ'. κανόνα τῆς Β'. οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀγάπης εἰς φύλ: 582. Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἑσχάτου βασιλέως Ρωμαίων, προσῆλθε τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ Λατίνων ἱερεὺς τις ὀνόματι Κωνσταντῖνος Ἀγγλικός, ὃν ἡ Ἐκκλησία διὰ κατηχήσεως τοῦ σοφωτάτου Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου διὰ τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας ἐδέξατο, ἐγγράφου ταύτης διὰ λιβέλλου δοθείσης, ἣν καὶ εὐρήσεις ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης εἰς φύλ: 320 Μετὰ

δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ αὐτὸ δ'. ἀπὸ Χριστοῦ συνήχθη σύνοδος ἐπὶ Συμεὼν πατριάρχου, παρόντων καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἧτις ἀποῦ πρῶτον ἀνέτρεψε καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀπέβαλε τὴν ἐν Φλωρεντία ψευδοσύνοδον ὠρίσατο καὶ πῶς πρέπει νὰ δεχόμεθα τοὺς Λατίνους ἐπιστρέφοντας καὶ ἐγγράφως ἡμῖν παρέδωκε τὴν ἀκολουθίαν περὶ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῶν, ἐν ἣ διαλαμβάνεται καὶ ποῖα πρέπει νὰ στέρωσιν οἱ Λατῖνοι, καὶ ποῖα νὰ ἀποβάλλωσι, καὶ ποῖα πάλιν νὰ ἀναθεματίζωσιν. Ὅμοίως καὶ μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἁγίου μύρου ἀναγινωσκομένην εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εὐχὴν, καὶ τὸν Λίβελλον ὁποῦ ὀφείλουσι νὰ δίδωσιν ἐρχόμενοι εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν. Κατὰ τὸν ὅρον λοιπὸν τῆς Συνόδου ταύτης (ἧτις καὶ οἰκουμενικὴ καλεῖται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Δοσιθέου ὡς δεχθεῖσα ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ μέρους ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν) ἡ Ἐκκλησία δέχεται τοὺς ἐκ Λατίνων ἐπιστρέφοντας διὰ τοῦ θείου μύρου ἕως τῆς σήμερον, καὶ δὲν παραλλάττει τὸν ὅρον καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτης, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ μόνον δύνασαι νὰ γνωρίσης, ὅτι οἱ Λατῖνοι οὐκ ἀναβαπτίζονται. Εὐρήσεις αὐτὴν ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀγάπης εἰς φύλ. 568 καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ πῶς χρῆ δεχέσθαι Λατίνους προσερχομένους τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐποιησάμεθα τὴν ἱστορίαν ὡς ἐν συντόμῳ ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχίσματος τίνι τρόπῳ δέχεται ἡ Ἐκκλησία τοὺς Λατίνους, ἅς σφραγίσωμεν τοὺς λόγους μας πάλιν καὶ περὶ Λατίνων ὡς καὶ εἰς τοὺς Ἀρμενίους μετὰ τὸν ἱερὸν Δοσίθεον. Αὐτὸς οὖν ὁ ἀοίδιμος καὶ ἁγιώτατος Πατριάρχης ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ μητροπολίτου Πέτρας τῆς Ἀραβίας, ἃν πρέπει νὰ τελειοῖ συνοικέσια ὀρθοδόξων μετὰ Λατίνων, καὶ εἰς ποίαν δόξαν πρέπει νὰ τοὺς ἔχωμεν, ἀποκρίνεται πρὸς ἐκεῖνον, ὅτι νὰ τοὺς γνωρίζωμεν αἰρετικούς καὶ ἂν θελήσωσι νὰ συνάπτωνται εἰς γάμον μετὰ ὀρθοδόξων καὶ θέλουσι τὴν κοινωνίαν ἡμῶν, πρέπει νὰ ἀποβάλλωσι κάθε τους αἵρεσιν καὶ καινοτομίαν, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ χριῶνται μετὰ τὸ ἅγιον μῦρον, τοῦ ὁποίου εἰς βεβαίωσιν φέρει μάρτυρα τὴν προσεχῶς ἰρηθεῖσαν σύνοδον, τὸν ὅρον Μακαρίου Ἀγκύρας καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρας ὁποῦ κατεγράψαμεν. Ὅθεν εἶναι φανερὸν ἀπὸ τοὺς εἰρημένους, ὅτι τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων εἶναι δεκτὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Διότι αὕτη ἐκεῖνους τοὺς αἰρετικούς χρεῖε τῷ μύρῳ, ὃν τὸ βάπτισμα δέχεται. Εὐρήσεις δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀγάπης εἰς φύλ. 581. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ κατὰ Καρυοφύλλου βιβλίῳ εἰς φύλ. 66, τὸν αὐτὸν Πατριάρχην πῶς ἀναθεματίζει τοὺς λέγοντας τὸ βάπτισμα τῶν Λατί-

νων νὰ ἦναι μόλυσμα, καὶ φεῦγε τοὺς τοιούτους ἵνα μὴ εἰς τὸν ἴδιον ἐμπέσης βόθρον.

Μέχρι τοῦδε σὺν Θεῷ ἀπεκρίθημεν εἰς τὸ α', β' καὶ γ'. τῶν ζητημάτων σου. Ἔμειναν ἤδη τὰ λοιπὰ δύο, ἂν δηλ. ὁ ραντισμὸς καὶ ἡ ἐπίχυσις, καὶ ἀκολούθως ὁ σίελος καὶ τὸ ἄλλας εἰσὶ παλαιαὶ καινοτομίαι τῶν Λατίνων ἢ τωριναί· ὧν μίαν ποιοῦμεν τὴν ἀπόκρισιν ὡσὰν ὁποῦ ἅμα καὶ τὰ δύο ἐκαινοτομήθησαν παρὰ τοῖς Λατίνοις. Ἔξενεθε σὺν, ὧ περιπόθητε, ὅτι τὰ τοιαῦτα εἶναι παλαιὰ κακὰ τῶν Λατίνων καὶ ὄχι τωρινά ὡσὰν ὁποῦ τόσοι παλαοὶ πατέρες ἐλέγχουσι περὶ τούτων τοὺς Λατίνους. Εἰσήχθησαν γὰρ ταῦτα ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Βατάτζη ἀπὸ κάποιον Λατῖνον Ὡμαῖν Ἀκβινάτην λεγόμενον, καὶ ἔκτοτε κοινῶς ἡ δυτικὴ ἐκκλησία παραβαίνει τὰς καταδύσεις καὶ μεταχειρίζεται ἐπιχύσεις καὶ ραντισμούς, καθὼς περὶ τούτου φανερὰ μαρτυρεῖ πάλιν Λατῖνος, ὁ Κορδέριος, ἐξηγητὴς τοῦ Ἀρσ επαγίτου Διονυσίου. Ἀπὸ τότε δὴ μέχρι τοῦδε ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰ φλ. ἔτη ὅπου οἱ λατῖνοι ἐκαινοτόμησαν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐλέγχει Λατίνους ὁ ἱερός Συμεὼν Θεσσαλονίκης διὰ νὰ μὴν βαπτίζονται εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἀλλὰ τὰς παραβαίνουσιν, ἐν τῷ κεφ. Κφ τῆς αὐτοῦ πραγματείας, ὥστε φανερὸν ἀπὸ τὸν ἱερὸν Συμεὼν, ὅτι εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐθεωρεῖτο ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ ἐν τῷ βαπτίσματι καινοτομία. Ἐκτοτε δὲ μέχρι τοῦδε ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰ 400 ἔτη. Ἦκμασε γὰρ ἐπὶ Μανουήλ τοῦ Παλαιολόγου. Ἀρχαιότερος δὲ τοῦ ἱεροῦ Συμεὼν ἦεν ὁ Βλάσταρις, ὅστις καθάπτεται τῶν λατίνων σίελον, καὶ π ράβασιν τῶν τριῶν καταδύσεων. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα ἐν τῷ τόμῳ τῆς Καταλλαγῆς εἰς φύλ. 544· ἐπὶ δὲ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐχορημάτισεν Ἰωάννης ὁ Εὐγενικός ὁ καὶ αὐτάδελφος τοῦ μακαρίου Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, ὁ ὁποῖος ἐλέγχοντας τοὺς Λατίνους διὰ τὴν εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν καινοτομίαν καθάπτεται αὐτῶν ραντισμὸν, σίελον καὶ ἄλλας καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὥστε ὁποῦ εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦσαν τὰ τοιαῦτα καινοτομήματα ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ, Εὐρήσεις δὲ ταῦτα ἐν τῷ τόμῳ τῆς Καταλλαγῆς εἰς φύλ. 217 καὶ 265 Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερός Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ κειμένη ἐν τῷ τόμῳ τῆς Ἀγάπης εἰς φύλ. 581, προφανῶς καθάπτεται τῶν Λατίνων τὴν παράστασιν τῆς τριττῆς καταδύσεως, ὁποῦ ἀπὸ τότε ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰ τλ' α' ἔτη. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἐρχόμενος τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ ὁ Ἀγγλικὸς Κωνσταντῖνος ἱερεὺς καὶ διδούς τὸν συνήθη λίβελλον δέχεται ὑπὸ τῆς ἀγίας Συνόδου δι' αὐτοῦ

μόνον. Καθάπτεται δὲ οὗτος ἐν τῷ ρηθέντι λιβέλλῳ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν τύπον τοῦ βαπτίσματος ὀρίζοντα διὰ ραντισμοῦ καὶ ὕδατος ὀξώδους παχυτάτου ἠλισμένου βαπτίζεσθαι τοὺς Λατίνους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ βεβάπτισται, καὶ κατὰ τὸ ἔθος τῶν Λατίνων κεχειροτόνηται. Ἄλλ' ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου κατηχηθεὶς διὰ τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας ἐδέχθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ἴδια κατηγορεῖ καὶ ἡ τότε σύνοδος τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν ὁποῦ ἀπὸ τότε νὰ εὐρίσκειται ἡ τοιαύτη καινοτομία τῶν λατίνων παρ' αὐτοῖς (τόμος Ἀγάπης εἰς φ. 323—324 καὶ 329) ὥστε οἱ Λατίνοι δὲν ἐκαινοτόμησαν ταῦτα χθὲς καὶ πρότερον ἐν τῷ βαπτίσματι, ἀλλ' ὑπὲρ τοὺς 500 χρόνους ὡς δέδεικται.

Μετὰ ταῦτα δὲ συνεκροτήθη ἡ ἐπὶ τοῦ κυροῦ Συμεὼν Σύνοδος, ἡ ὁποία ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς τοὺς ραντισμοὺς, σιέλους καὶ τὰ ἄλλα τῶν Λατίνων καὶ μόνον τοῦτο ὥριστο διὰ τοῦ θείου μύρου αὐτοὺς νὰ δεχόμεθα. Τὶ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ ἱερός Δοσίθεος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχης: οὐ διὰ τὰς καινοτομίας ταύτας καθάπτεται τῶν Λατίνων ἐν τῷ περὶ Πατριαρχουσάντων ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτοῦ βιβλίῳ καὶ λέγει αὐτοὺς νὰ βαπτίζονται ἀβαπτίστους, ἀλλ' ὅταν ἐπιστρέψωσι τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἔτι ὡς ἀβαπτίστους λέγει νὰ τοὺς δεχόμεθα, ἀλλ' ὡς βεβαπτισμένους διὰ τοῦ θείου μύρου μόνον νὰ τοὺς χρίωμεν, δηλ. ὅχι νὰ τοὺς ἀναβαπτίζωμεν, ὡς προφανῶς, ἐν τῇ πρὸς τὸν Πέτρον Δωρόθεον αὐτοῦ ἐπιστολῇ διέξεισιν. Ὅτι δὲ τὸ ἐλλεῖπον τοῦ βαπτίσματος καὶ κάθε ἄλλην καινοτομίαν, ὅταν δηλαδὴ δὲν ἀφορᾷ εἰς παράβασιν τοῦ εἶδους καὶ τῆς ὕλης τοῦ βαπτίσματος, ἐπιδιορθοῖ ἡ τοῦ ἁγίου μύρου χρίσις ἐντεῦθεν δήλον. Φησὶν ὁ ἅγιος Ἰουστίνος ὁ μάρτυς καὶ φιλόσοφος ἐν τῇ ιδ' αὐτοῦ ἐρωταποκρίσει ταῦτα: Εἰ > ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διδόμενον > βάπτισμα, διατι οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφεύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἱρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ' ὡς ἀληθῆ τῷ νόθῳ ἕως βαπτίσματι; Εἰ > δὲ καὶ χειροτονίας τύχοι παρ' ἐκείνων δεξάμενος, καὶ ταύτην ὡς > βεβαίαν αὐτοὶ ἀποδέχονται, πῶς ὁ δεχθεὶς καὶ οἱ δεξάμενοι τὸ ἀμειπτον ἔχουσιν; Ἀποκρίσις: τοῦ αἱρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου > νου τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας τῇ μεταθέσει τῶν > φρονημάτων, τοῦ δὲ βαπτίσματος τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου, τῆς > δὲ χειροτονίας τῇ χειροθεσίᾳ, καὶ οὐ δὲν μένει ἄλυτον.

Ταῦτα λοιπὸν εἰδὼς ἐν Χριστῷ μοι, ἀδελφὲ περιπόθητε, διὰ τοῦ θείου μύρου δέχου Ἀρμενίους καὶ Λατίνους κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν, καὶ ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ, ἐχόμενος ἀπρὸς τῆς κοινῆς γνώμης τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας. Φεῦγε δὲ τὰς συζητήσεις καὶ λογοτριβὰς κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παραίνεσιν, καὶ εὐχου ὑπὲρ ἡμῶν.